

ترامپ و کشورهای در حال توسعه

کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

در هنگامه شدت‌گرفتن رقابت‌های ژئوپلیتیک و اقتصادی، آمریکای ترامپ و راست افراطی در اروپا در تلاش برای افزایش ثروت و قدرت خود به سیاست‌هایی روی آورده‌اند که می‌توان آن را نومرکانتیلیستی نامید. روند جهانی‌شدن که موجب انتقال شغل‌های صنعتی سنتی از اروپا و آمریکا به دیگر کشورها شده و موجی از مهاجران را راهی این مناطق کرده است، به احساسات اقشار به جای مانده از روند جهانی‌شدن دامن زده و ازجمله موجب شورش آنها علیه تجارت آزاد و رشد راست افراطی در برخی از کشورها شده است. به‌علاوه اختلال ناشی از کرونا در زنجیره تأمین جهانی و تمایل فزاینده آمریکا و اروپا به تبدیل وابستگی‌های متقابل اقتصادی به سلاحی علیه رقبا و دشمنان نیز به رشد گرایش به سیاست‌های نومرکانتیلیستی کمک کرده است.

سیاست‌های مرکانتیلیستی در قرون ۱۷ و ۱۸ حول افزایش حداکثری صادرات و کاهش واردات به حداقل و از این طریق افزایش ثروت کشور به ضرر دیگر کشورها و نیز تحریک و تشویق سیاست‌های استعماری و امپریالیستی دور می‌زد. در مرکانتلیسم، خودکفایی و تجارت به‌عنوان یک بازی با حاصل جمع صفر و نه یک کنش برد-برد مبنای کار بود و تجارت بر مبنای مزیت نسبی به سبک رایج در اقتصادهای مدرن بی‌معنی می‌نمود. تأکید مرکانتیلیست‌ها بر تراز مثبت تجارت خارجی بود، درحالی‌که تئوری‌های اقتصادی لیبرال بر افزایش بهره‌وری تأکید دارند. سخن ترامپ مبنی بر اینکه «جنگ تجاری خوب است و به‌راحتی می‌توان در آن برنده شد» و نیز تأکیدات او بر اعمال تعرفه‌های بالا بر صنایع دیگر کشورها به‌عنوان یک مسئله امنیت ملی، نفی توافقات تجارت آزاد به‌عنوان «توافقات بد» و تراز مثبت تجاری به‌عنوان علامت پیشرفت اقتصادی همگی حاکی از غلبه مرکانتیلیسم بر سیاست‌های او است؛ البته نوعی مبتدل از مرکانتیلیسم، چراکه هدف مرکانتیلیست‌ها واردات مواد اولیه به ارزان‌ترین بها و اعمال تعرفه بر محصولات تمام‌شده بود. درحالی‌که ترامپ حتی در پی اعمال تعرفه بر مواد اولیه وارداتی نیز هست.

نفرت ترامپ از هرگونه مقررات محدودیت‌زا در سطح بین‌المللی موجب بی‌میلی او درباره ائتلاف‌های مسئولیت‌زا و استانداردهای بین‌المللی شده است. او که خود را «رهبری قوی» تصور می‌کند، میل آشکاری به تحسین دیگر «هبران قوی» و مادام‌العمر مانند رهبران روسیه و چین و کره شمالی و تحقیر رهبران لیبرال‌دموکرات که با انتخابات و حداکثر برای دو دوره روی کار می‌آیند، دارد. نگاه او به جهان مانند نگاه سرکرده‌های اشرار است که محله را بین خود تقسیم می‌کنند. از نظر او رهبرانی مانند پوتین و شی جین‌پینگ حوق دارنن منطقه نفوذ خاص خود را داشته باشند و خود نیز حق کنترل بقیه جهان را دارد. از منظر تاریخی، چنین سیاستی مکمل سیاست‌های تجاری مرکانتیلیستی و در حکم بازگشت به مدل روابط بین‌المللی در قرن نوزدهم و قبل از آن است.

یکی از ویژگی‌های قدرت‌های استعماری نبود احساس مسئولیت در قبال ملل تحت استعمار بود. صدور دستور ترامپ مبنی بر توقف کمک‌های خارجی آمریکا در این قالب قابل فهم است. کمک‌های خارجی در بین طرفداران ترامپ بسیار نامحبوب است. در اینجا نیز اظهارات جعلی، از جمله اینکه گویا کمک‌های خارجی به یک‌چهارم بودجه بالغ می‌شود، مبنای تبلیغات است. این در حالی است که این کمک‌ها به یک درصد بودجه هم نمی‌رسد. به‌علاوه جان کندی که نهاد کمک‌های خارجی آمریکا USAID را تأسیس کرد، تصریح کرد که هدف این کمک‌ها در درجه اول تأمین ایمنی و امنیت آمریکا از طریق ریشه‌کنی بیماری‌های مسری، جلوگیری از قحطی، تثبیت کشورهای فقیر، تقویت دموکراسی‌ها، سد ایدنولوژی‌های ضد آمریکایی و گشودن بازارهای جدید است. سیاست‌های تحکم‌آمیز ترامپ درباره اوکراین، آفریقای جنوبی، غزه و برخی از کشورهای عربی و نیز ادا بر گرینلند، کانال پاناما و کانادا به‌عنوان ایالت پنجاهویکم آمریکا بر پایه مطالب جعلی و فشار برای کاهش بهای نفت نیز یادآور عملکرد قدرت‌های استعماری و نادیده‌گرفتن حاکمیت و تمامیت ارضی کشورها براساس قوانین بین‌المللی است.

سه‌شنبه ۷ اسفند ۱۴۰۳
۲۶ شعبان ۱۴۴۶
۲۵ فوریه ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۵۹
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید: شرق از سفر وزیر امور خارجه روسیه به ترکیه و ایران گزارش می‌دهد • مدیریت اخلاق در هوش مصنوعی • از خاطرات تلخ جنگ تا نبرد فولادی در مستطیل سبز

تیم حقوقی رئیس جمهوری در گفت‌وگو با «شرق» از ایرادهای قانون به‌کارگیری افراد در مشاغل حساس می‌گویند

قانونی برای حذف؟

وحیده کریمی؛ قانون به‌کارگیری افراد در مشاغل حساس، بهانه‌ای شده در دست جریان رادیکال برای حمله به دولت چهاردهم. در این میان، چه کسی بهتر از محمدجواد ظریف که با او کینه‌ای قدیمی دارند و قانونی که در دولت سیزدهم متروک و بلااستفاده بود، امروز عزیزکرده جریان رادیکال شده است. حملات به معاون راهبردی رئیس‌جمهور از چند جهت مهم است. اول اینکه با حذف ظریف، گامی بزرگ در تخریب دولت چهاردهم خواهند برداشت و متعاقب آن تکفیر را حذف خواهند کرد که در موفقیت مسعود پزشکیان در انتخابات سهمی بسزا داشته است. بنابراین، بیش از آنکه دغدغه اجرای قانون آن‌هم با تفسیری نه‌چندان جامع در میان باشد، شاهد غرض‌ورزی با جاشنی

رئیس انجمن صنعت ساختمان مداخله دولت، قوانین مزاد و سیاست‌های ناکارآمد را عامل کاهش عرضه ملک و خروج سرمایه دانست

مسکن، گرفتار خودتحریمی

صفحه ۴

شرق

رهبر انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری همایش بین‌المللی تفسیر تسنیم:

حوزه علمیه وام‌دار آیت‌الله جوادی‌آملی است

۲

این گفت‌وگو را در صفحه ۶ بخوانید.عکس: آرش لاجورد، شرق

گفت‌وگوی محمدرضا یزدان‌پرست با تهینه میلانی

مردم ایران مطالبه‌گر شده‌اند

یادداشت

راه‌حل مسعود

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

۲- مشکل آنجا بروز کرد که در سطح بالا و ایجاد وفاق، پروژه دولت با موانع جدی مواجه شده و اولین نشانه آن «استیضاح وزیر اقتصاد» است که هرچند احتمال موفقیت آن کم و بیشتر یک زورآزمایی و وزن‌کشی جریان‌های سیاسی درون ساختار قدرت است، اما می‌تواند آغاز پایان پروژه وفاق نیز باشد. در سطح جامعه نیز افزایش روزانه قیمت دلار و سسکه و اجاره‌خانه و دارو... به‌ویژه اقلام خوراکی‌ها که دهک‌های پایین را بیشتر آزار می‌دهد (میانگین تورم ماهانه ۶٫۷ درصدی بهمین ماه) و نیز نبود کشایش در فضای سیاست خارجی و حتی همسان‌شدن ادبیات دولت با ادبیات رقیب انتخاباتی و جریان‌های تندرو و همچنین تداوم بلاکلیفی در فضای فرهنگی و اجتماعی و ادامه فیلترینگ... و عملاً دولت را دچار سرگشتگی کرده و وضعیتی بس ناگوار را رقم زده است. نمونه این سرگشتگی دولت را می‌توان در همین اظهارات اخیر آقای پزشکیان درباره افزایش اختیارات استانداران مشاهده کرد که از سوی بسیاری از کارشناسان به «فدرالیسم» ترجمه و تفسیر شد و ایشان را وادار به توضیح کرد که «این استنباط نادرست است و ما هرگز از فدرالیسم حرف نزده‌ایم و آنچه از آن دفاع می‌کنم، تمرکززدایی همه امور در پایتخت و تفویض امور اجرایی به استان‌هاست» (ایران- ۵/۱۲/۰۵). در این موضوع مسئله آن

یادداشت

حل بحران‌های داخلی و خارجی کشور را جدی بگیریم

کیکاووس پورایوبی

آیا تکنولوژی روز دنیا را برای مسکن و شهرسازی داریم تا هم مشکلات موجود را حل و هم برای جوانانمان ایجاد اشتغال کنیم؟ بله همه اینان همت و تلاش می‌خواهند اما در یک محیط با تدبیر و آرام، نه در محیط آشوب و متشنج با شرایط تحریمی که به‌شدت دست ما را بسته است، باید بپذیریم محیط فعلی ما متشنج است یعنی دارای بیوستگی‌ها و بیچیدگی‌های شدیداً گسترش‌یافته‌ای در هر دو سطح داخلی و خارجی است، هم در داخل دگرگونی عظیمی در حال رخ‌دادن است و هم آنکه صحنه بین‌المللی بسیار ناامن است. در این حالت سیاست‌گذار باید استراتژی‌ها و تاکتیک‌های مختلفی برای تصمیم‌گیری داشته باشد تا بتواند سیستم مربوطه را به مقتضای محیطی حفظ کند، برای برون‌رفت از محیط متشنج به محیط باتدبیر، در نظام بین‌الملل در شرایط بحرانی باید بسیار به الزامات محیطی توجه شود تا حداقل خطاها و اشتباهات رخ دهد.

۲

برگزیده‌ها

ارزیابی تحولات سال آتی شمسی در گفت‌وگو با صادق زیباکلام

۱۴۰۴ سال ترسناکی برای ایران نیست

«شرق» به مناسبت «روز وکیل» چالش‌های پیش‌روی نهاد وکالت را بررسی کرد

دود تحدید استقلال وکلا در چشم ملت

۱۰

گزارش «شرق» از کودتای چند ملی‌پوش این بار علیه امیر

نگونام در «قلعه» تیم ملی

۹

جنگ اوکراین سه‌ساله شد

زنسکی معلق میان امید و واقعیت

۵

حراج کلاسیک تهران:

روایت آثار کهن در میدان اقتصاد هنر

۱۱

نگاه

تاراج خاطرات شهر

یادداشتی از احمدمسجدجامعی

۱۲

یادداشت

تقابل ایران و اسرائیل

اردوان امیراصلانی

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده و بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل در تاریخ ۴ و ۵ فوریه در واشنگتن دیدار کردند تا درباره وضعیت خاورمیانه گفت‌وگو کنند. به گفته ناظران، آینده برنامه هسته‌ای ایران نیز در حاشیه مذاکرات مورد بحث قرار گرفته است. اگرچه هر دو طرف در کنفرانس خبری بر دیدگاه‌های مشترک خود تأکید کردند، اما به نظر می‌رسد که درباره راهبرد برخورد با ایران اختلاف نظرهایی وجود دارد. در حالی که ترامپ به دنبال دستیابی به یک توافق است، اسرائیل تضعیف ایران را فرصتی بی‌نظیر برای خنثی‌سازی یا حداقل به تأخیر انداختن برنامه هسته‌ای تهران می‌بیند. ایران در شرایطی حساس و دشوار قرار دارد. جنگ در نوار غزه، حملات اسرائیل به حزب‌الله و سقوط رژیم بشار اسد که متحد اصلی ایران و محور حمایت‌های نظامی‌اش محسوب می‌شود، باعث تضعیف نیروهای نیابتی شده است. اگرچه روابط ایران و اسرائیل از زمان انقلاب اسلامی همواره پر تنش بوده است، اما سال ۲۰۲۴ شاهد تشدید بی‌سابقه این درگیری‌ها بودیم، به‌طوری که برای اولین بار مستقیماً وارد روبرویی نظامی شدند. در نهایت، حملات و واکنش‌های متقابل در اکتبر ۲۰۲۴ با حمله اسرائیل به برخی تأسیسات نظامی ایران به اوج خود رسید. نتانیاهو این شرایط را فرصتی تاریخی برای اقدام علیه برنامه هسته‌ای ایران می‌داند که از دید اسرائیل تهدیدی وجودی محسوب می‌شود. علاوه بر این، نتانیاهو با انتخاب مجدد ترامپ احساس اطمینان بیشتری کرده است. خلاف جو یابدن، دولت ترامپ بلافاصله با ارسال بمب‌های MK-84 به اسرائیل موافقت و برتری نظامی تل‌آویسو را بیش از پیش تقویت کرد. با وجود حمایت قاطع ترامپ از اسرائیل، او تمایل دارد از بروز یک جنگ تمام‌عیار در منطقه جلوگیری کند. چهل‌وهفتمین رئیس‌جمهور آمریکا صلح را یکی از اولویت‌های اصلی خود قرار

داده و احتمالاً نمی‌خواهد ریسک درگیرشدن در یک جنگ جدید در خاورمیانه را بپذیرد.

ما به‌شدت سیاسی شده است و وابستگی به تصمیمات سیاسی دارد، ما یک‌سری نهاده‌ا و سازمان‌های خاص داریم که مقدار زیادی منابع دارند، پول و اعتبار دارند حال بماند که اصلاً در این شرایط کمک‌حال دولت خواهند بود و منابع مالی در اختیار دولت خواهند گذاشت یا نه؟ اما سؤال اساسی اینجاست در میدان و عمل ما نیاز به تکنولوژی داریم، ما نیاز به ابزارآلات و فناوری صنعتی داریم حتی اگر دانش فنی کار را داشته باشیم، با شرایط تحریمی آیا می‌شود سامانه فرسوده هوایی کشور را تجهیز کرد یا کیفیت خودروهای داخلی را ارتقا داد یا میدان‌های عظیم نفت و گاز و پتروشیمی را با صنایع ۳۰ سال پیش جایگزین کرد؟

آیا تکنولوژی روز دنیا را برای مسکن و شهرسازی داریم تا هم مشکلات موجود را حل و هم برای جوانانمان ایجاد اشتغال کنیم؟ بله همه اینان همت و تلاش می‌خواهند اما در یک محیط با تدبیر و آرام، نه در محیط آشوب و متشنج با شرایط تحریمی که به‌شدت دست ما را بسته است، باید بپذیریم محیط فعلی ما متشنج است یعنی دارای بیوستگی‌ها و بیچیدگی‌های شدیداً گسترش‌یافته‌ای در هر دو سطح داخلی و خارجی است، هم در داخل دگرگونی عظیمی در حال رخ‌دادن است و هم آنکه صحنه بین‌المللی بسیار ناامن است. در این حالت سیاست‌گذار باید استراتژی‌ها و تاکتیک‌های مختلفی برای تصمیم‌گیری داشته باشد تا بتواند سیستم مربوطه را به مقتضای محیطی حفظ کند، برای برون‌رفت از محیط متشنج به محیط باتدبیر، در نظام بین‌الملل در شرایط بحرانی باید بسیار به الزامات محیطی توجه شود تا حداقل خطاها و اشتباهات رخ دهد.

۵ صفحه ادامه‌دار